

Nr 187.

Av herr **Andersson** i Björkäng, *angående omprövning av ortsavdragen vid den kommunala beskattningen.*

Enligt 1947 års taxering till kommunal inkomstskatt reducerade de personliga ortsavdragen den sammanlagda taxerade inkomsten med 2 591 milj. kr., medan enligt samma års taxering de statliga ortsavdragen minskade de skattepliktiga beloppen med 5 305 milj. kr. Skillnaden är högst betydlig eller 2 714 milj. kr. Dessa siffror äro ingen exakt mätare av avdragsbeloppen. I den mån som inkomster saknas att göra avdrag på, komma dessa givetvis icke till synes. Utom av annat påverkas siffrorna även av att i fråga om den kommunala beskattningen ingår den särskilda fastighetsskatten med 16 milj. skattekrönor av 144 milj. Gent emot de på grund av fastighetsskatten påförda beloppen få som bekant avdrag icke göras.

Den väsentligen avgörande faktorn i detta sammanhang är emellertid att de kommunala ortsavdragen äro så mycket lägre än de statliga. Beträffande de kommunala ortsavdragen gäller sålunda exempelvis, att de i lägsta ortsgrupp för en familj på fyra personer uppgå till 820 kr. och om de fullt utnyttjas — vid en taxerad inkomst av minst 1 640 kr. efter bankning — till 1 230 kr. I högsta ortsgrupp utgöra ortsavdragen 1 100 kr. samt fullt utnyttjade — vid en inkomst av minst 2 200 kr. — 1 650 kr. Motsvarande siffror voro inom den statliga beskattningen för man, hustru och fyra barn i lägsta ortsgrupp minst 2 120 kr. samt vid helt utnyttjade avdrag — vid en taxerad inkomst av minst 4 240 kr. — 3 180 kr. I högsta ortsgrupp var motsvarande grundavdrag 2 760 kr. samt helt utnyttjat genom bankning — vid en taxerad inkomst av minst 5 520 kr. — ej mindre än 4 140 kr.

Från och med 1949 ha barnavdragen vid den statliga beskattningen enligt beslut vid 1947 års riksdag bortfallit samt ersatts med av statsmedel utgående barnbidrag å 260 kr. per barn och år. Dessutom innebär 1947 års beslut vid jämförelse med nuvarande avdrag med tillägg av fullt utnyttjad bankning för gift skattskyldig en höjning i ortsgrupp I med 38,8 %, i ortsgrupp II med 36,7 %, i ortsgrupp III med 34,8 %, i ortsgrupp IV med 33,1 % och i ortsgrupp V med 31,6 %. Däremot ha ortsavdragen i fråga om ensamstående skattskyldiga undergått en faktisk sänkning. Den siffermässiga jämförelsen mellan ortsavdragen vid statlig och kommunal beskattning har givetvis försvårats, särskilt då i fråga om den statliga taxeringen som nämnts barnavdragen ersatts med barnbidrag. Reformen innebär emellertid att den skattskyldiges ställning vid statsbeskattningen i stort sett myc-

ket väsentligt förbättrats, medan de kommunala ortsavdragen i jämförelse därmed framstå som än mera njuget avvägda.

Otvivelaktigt tala vissa skäl för att de kommunala ortsavdragen icke sättas för höga. Sålunda är det icke ur kommunens synpunkt av godo, om i en kommun med dess mindre förhållanden en relativt stor grupp av medborgare, som själva eller genom representanter deltaga i beslut om ekonomiska frågor, genom avdragen helt eller till stor del äro befriade från att såsom skattebetalare taga konsekvenserna av besluten. I en kommun med lågt skatteunderlag per invånare kunde även en generellt sett ganska måttlig höjning av avdragen i vissa fall medföra, att underlaget kraftigt minskas. Rent allmänt kan sägas att vid den kommunala beskattningen måste så länge som den särskilda fastighetsbeskattningen fortbestår varje höjning av avdragen medföra en överflyttning av skattebördan på andra grupper av skattebetalare, inte minst fastigheterna.

Över huvud taget lär man icke vid omprövning av möjligheterna att höja de kommunala ortsavdragen kunna bortse från de principiellt och praktiskt svårförenliga motsättningarna mellan ortsavdragssystemet och den särskilda fastighetsbeskattningen. Fastighetsbeskattningen åsyftar — inte minst i garantiskattens utformning — principiellt att åt kommunerna trygga visst skatteunderlag även vid minskad tillgång på beskattningsbar inkomst och, i princip, oavsett om skattebetalarna förfoga över någon inkomst alls. Ortsavdragen åter ha ett nästan motsatt syfte, i skattebetalarernas intresse, inte i kommunernas. Därmed avses att åt skattebetalaren och hans familj skydda från beskattning en del av inkomsten, ett visst inkomstminimum. Att dessa avdrag inte kunna utnyttjas gent emot fastighetsskatten har ovan berörts. På samma sätt som fastighetsskattens reducerande genom sänkta repartitionstal kan leda till förskjutning av skattetrycket över på inkomstskatteunderlaget, så kan också förhöjningen av ortsavdragen medföra att en del av skattebördan skjutes över på fastigheter eller andra skattekällor, som icke kunna tillgodogöra sig skattelindringen på grund av avdragsökningen.

Å andra sidan är det uppenbart, att det ändrade penningvärdet påverkat effekten av de redan från början små kommunala avdragen och därmed ökat bördan för ett i och för sig ojämnt och delvis föga bärkraftigt skatteunderlag. I den statliga beskattningen har införandet av barnbidragen i stället för barnavdrag tillgodosett barnfamiljerna, samtidigt som barnavdragens bortfallande verkat i riktning att öka skatteunderlaget och i vart fall motverka den minskning därav, som höjda avdrag för gifta skattebetalare medfört. Ett liknande arrangemang i fråga om den kommunala beskattningen skulle också tillmötesgå kravet på tillgodoseende av familjerna dels genom högre avdrag för gifta och dels genom barnbidragen. Om även i samband härmed ortsavdragen för familjemedlemmar under 16 år bortföle, skulle skatteunderlaget i kommunerna ökas och vederbörandes in-

tresse av en sund kommunal verksamhet bevaras. En oundgänglig förutsättning för ett sådant ökat tagande i anspråk av barnfamiljernas skattekraft måste givetvis vara att genom barnbidragen detta nya skatteunderlag tillfördes verklig förmåga att bära skatten. Ett införande av ett nytt system av barnbidrag, fristående från det statliga, skulle otvivelaktigt innebära ett allt för komplicerat arrangemang. Kommunernas engagerande för att betala dessa nya barnbidrag skulle också vara av föga verkligt gagn. Däremot skulle det vara ägnat att på ett smidigt sätt underlätta en tidsenlig reform av de kommunala ortsavdragen, om barnfamiljerna genom en i överensstämmelse med det avsedda syftet avvägd justering uppåt av de statliga barnbidragen kompenenserades för barnavdragens bortfallande även vid kommunal beskattning. Denna förhöjning av barnbidragen borde givetvis avse att ge kompensation ej blott för nuvarande låga ortsavdrag för familjemedlemmar under 16 år utan också för den förhöjning därav, som annars skulle prövas skälig.

Med åberopande av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, avseende att ompröva huru ortsavdragen vid den kommunala beskattningen skola bringas i bättre överensstämmelse med vad som numera gäller i fråga om statsbeskattningen, samt att i samband härmed även måtte undersökas möjligheten att avskaffa de kommunala ortsavdragen för familjemedlemmar under 16 år samt bereda barnfamiljerna ersättning genom en skälig förbättring av de statliga barnbidragen.

Stockholm den 22 januari 1949.

Karl Andersson

i Björkäng.